

**АНАЛИЗ НА УСПЕВАЕМОСТТА НА СТУДЕНТИТЕ
ОТ ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ НА СПЕЦИАЛНОСТ
„СЧЕТОВОДСТВО“, ОКС БАКАЛАВЪР, ЗА ПЕРИОДА
2017 – 2021 Г. И НА СПЕЦИАЛНОСТ „СЧЕТОВОДСТВО
И КОНТРОЛ“, ДИСТАНЦИОННА ФОРМА
ЗА ПЕРИОДА 2020/2021 Г.**

Явор Башев¹
e-mail: ybashev@unwe.bg

Резюме

В статията са представени резултатите и изводите от анализа на резултатите на студентите от проведения държавен изпит на специалност „Счетоводство“, ОКС бакалавър, за период от пет години (2017 – 2021) и на студентите от дистанционна форма на обучение за учебната 2020 – 2021 г.

Обект на изследване са проведените през месец юли на 2017, 2018, и 2021 г. държавни изпити на студентите от специалност „Счетоводство“, ОКС бакалавър и проведения през юли 2021 г. държавен изпит на студентите от специалност „Счетоводство и контрол“.

Предметът на настоящата статия е ориентиран към анализа на общата успеваемост по модули на студентите, и в частност на модул „Финансово счетоводство“ общо, по групи въпроси съдържащи се в модула и конкретни въпроси във всяка група на модула „Финансово счетоводство“. Учебната дисциплина „Финансово счетоводство“ е една от фундаменталните дисциплини и заедно с „Общата теория на счетоводството“ играе най-важната роля за формиране на основните теоретични познания и практически умения в студентите. Тя е включена в обхвата от дисциплини необходими за придобиване на квалификацията дипломиран-експерт-счетоводител.

Целта на изследването е да се очертаят модулите, в които се акумулират най-много проблемни въпроси; да се изведат темите и естеството на въпросите от модула „Финансово счетоводство“, които най-много затрудняват студентите; да се формулират факторите, които са повлияли върху успеваемостта на студентите и да се направят конкретни препоръки за подобряване организацията на провеждането на държавния изпит.

Ключови думи: държавен изпит, финансово счетоводство, резултати

JEL: M41

¹ Главен асистент, доктор, катедра „Финансов контрол“, УНСС

През последните години ролята на професионалните счетоводители се промени. Техните функции вече не се свеждат само до отчитане, анализирание и контролиране, а и до участие в разработването на стратегии, управление на рискове и създаване на стойност. Това логично поставя въпроса, какви знания, умения, професионални ценности и нагласи трябва да имат студентите от специалност „Счетоводство“, редовна форма (РФ) и „Счетоводство и контрол“, дистанционна форма (ДФ), така че като професионални счетоводители, да са в състояние да изпълняват тези функции. Според Международен образователен стандарт 3. Професионални умения и обща подготовка (IFAC, 2014) професионалните умения на професионалния счетоводител трябва да включват: интелектуални умения; технически и функционални умения; персонални умения; комуникативни умения; организационни и бизнес-управленски умения.

В основата на тези нови, нетипични изисквания, стои прагматичната претенция на бизнеса и обществото към професионалните счетоводители (Филипова и колектив, 2017). Според Филипова и колектив самите умения изглеждат така: корпоративна отговорност и участие в устойчивото развитие на организацията; лидерство, работа с хора и способност за извършване на промени в мениджмънта; стратегическо ръководство и планиране; управление и справяне с рискове и несигурности; управление на корпоративните финанси; управление изпълнението на приетите бюджети; отчитане на сделките и операциите; управление на проекти и партниране; маркетинг и комуникация с клиенти; участие при внедряване, използване и контрола върху информационните системи и технологии в предприятието. Подобно е мнението и на Мусов, който стъпвайки на тезата, че подготовката за професията включва развитие на студентите в професионален и личностен план, обособява три вида метакомпетенции – автентичен стил на мислене, автентичен стил на действие и автентичен стил на интересубективност. Всяка една от тях съдържа две категории качества. Първата обхваща качествени черти, присъщи на човека, които оформят личностните черти на индивида, а втората включва тези, които са необходими за професионалния успех на студентите в сферата на счетоводството (Мусов, 2017).

В България традицията е университетът, а не професионалните организации, да предостави цялостна, комплексна – както теоретична, така и практико-професионална подготовка на счетоводните специалисти (Филипова и колектив, 2017). Последното поражда необходимостта в учебните програми да бъде постигната добра балансираност между фундаментални и професионални (специализиращи) знания и умения.

Предлаганите учебни дисциплини в учебния план на специалности „Счетоводство“ (РФ) и „Счетоводство и контрол“ (ДФ) в УНСС покриват в качествено (съдържателно) и в количествено (хорариум) отношение области-

те необходими за професионалното развитие на студентите. Изучаваните дисциплини способстват за развиването на основни умения, необходими за професионалните счетоводители, в това число дипломирани експерт-счетоводители. Важно значение за развитието на тези умения има дисциплината „Финансово счетоводство“. Затова в държавния изпит на двете специалности в редовна и дистанционна форма има обособен отделен модул с наименованието „Финансово счетоводство“.

Основната цел на модула „Финансово счетоводство“ е да осигури набор от теоретични познания и практични умения, които не само да дадат представа за основните принципи на финансово счетоводство, но и да изградят диверсифицирано логическо и аналитично мислене на обучаващите се (Маркова, 2021). След завършването на дисциплината от студентите се очаква да могат да: определят историческата цена на отчетните обекти; идентифицират правилно салдата по сметките в главната счетоводна книга; съставят компонентите на финансовите отчети; използват сметките за приходите и разходите за изчисляване на брутна или нетна печалба; използват разширена оборотната ведомост, за да изчислят стойностите, необходими за финансовите отчети; класифицират и отчитат активите и пасивите на предприятието в съответствие с приложимата отчетна рамка; отразяват коректно основния капитал, резерви, провизии; идентифицират моментите на признаване на приходите и разходите; разбират и прилагат правилно счетоводните принципи; отчитат и документируют резултатите от инвентаризацията; отчитат данъците; определят какви разходи трябва да бъдат категоризирани в себестойността на продуктите и услугите; идентифицират административните разходи и разходите за продажби.

Разработените и включени в модула „Финансово счетоводство“ въпроси от ДИ на специалности „Счетоводство“ (РФ) и „Счетоводство и контрол“ (ДФ) имат за цел да проверят дали и в каква степен студентите са успели да развият горепосочените умения.

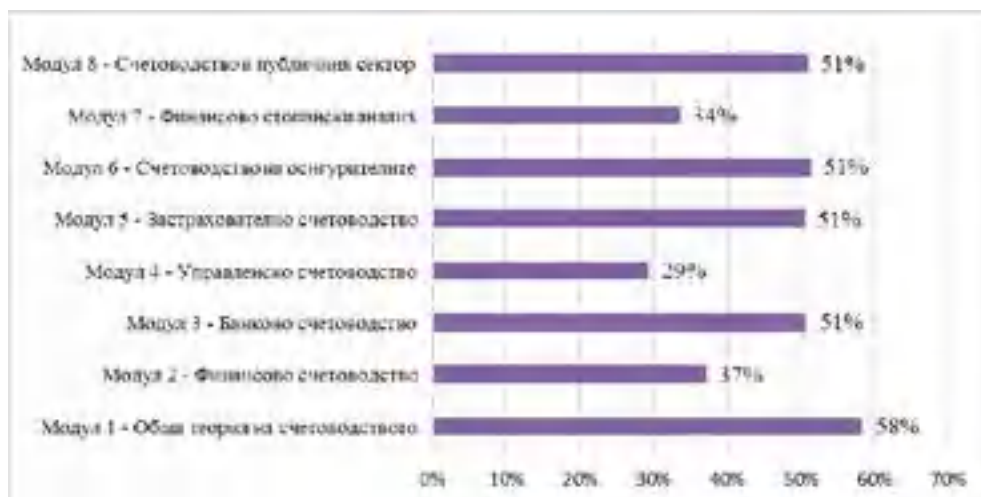
Анализ на успеваемостта на студентите в редовна форма от специалност „Счетоводство“ ОКС Бакалавър по модули, за периода 2017 – 2021²

При държавния изпит на студентите от специалност „Счетоводство“ (РФ), учебният материал е систематизиран в осем модула. Всеки модул се състои

² Данните от анализа за 2019 г. и 2020 г. са близки до тези от 2018 г. и изводите са същите, затова те са изключени от представянето при анализа. Ползвани са само данните от 2018 г.

от 10 теми, а всяка тема включва 10 въпроса³. Модулите са организирани както следва: Обща теория на счетоводството; Финансово счетоводство; Управленско счетоводство; Банково счетоводство; Застрахователно счетоводство; Счетоводство на осигурителите; Финансово-стопански анализ и Счетоводство в публичния сектор.

Учебната 2016/2017 г. е годината, в която през месец юли 2017 г. се провежда първият държавен електронен изпит на специалност „Счетоводство“ (РФ). Анализът на резултатите от изпита показва, че най-добре са се справили студентите с модул „Обща теория на счетоводството“, като 58% от тях са посочили верен отговор (фигура 1). Най-ниска успеваемост има при модулите „Управленско счетоводство“, като само 29% от студентите са посочили верен отговор и модул „Финансово-стопански анализ“, където 34% от студентите са дали верен отговор. На трето място е модул „Финансово счетоводство“ с 37% дадени верни отговори. При модулите „Банково счетоводство“, „Счетоводство на застрахователи“, „Счетоводство на осигурители“ и „Счетоводство в публичния сектор“ успеваемостта е еднаква, а именно 51% от явилите се са посочили верен отговор.

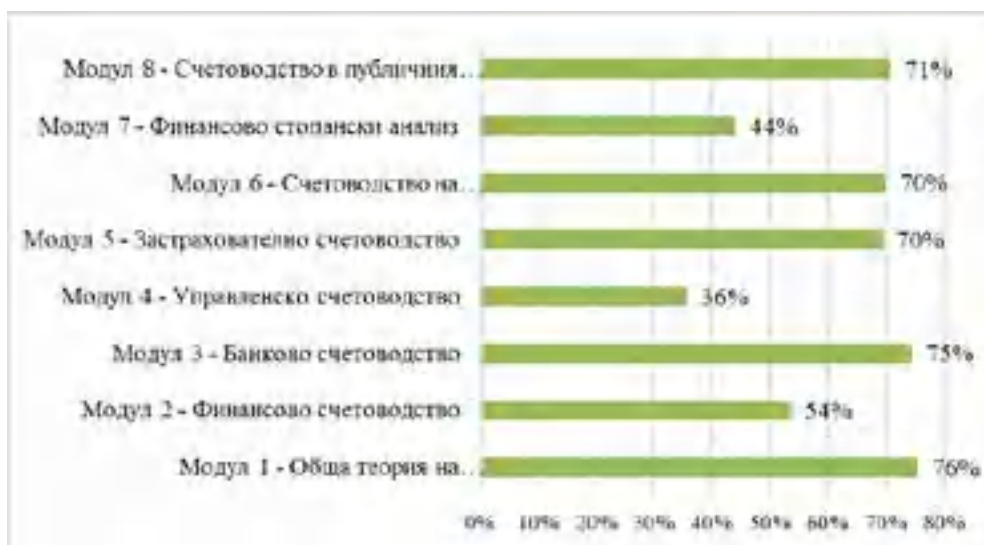

Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство (РФ)

Фигура 1: Успеваемост, юли 2017 г.

³ Виж Материали за държавен изпит на специалност „Счетоводство“ ОКС „Бакалавър“, РФ, приети с решение на КС на катедра „Счетоводство и анализ“, Протокол № 8/31.03.2021 г.

Учебната 2017/2018 г. е втората година когато държавният изпит за студентите в ОКС Бакалавър, редовна форма е електронен, под формата на тест със затворени въпроси. И през втората година студентите показват най-висока успеваемост при модула „Обща теория на счетоводството“, като 76% от тях са посочили верен отговор на въпросите, а най-ниска е при модул „Управленско счетоводство“ – 36% са дали верен отговор (фигура 2). Запазва се високият процент на верните отговори при модулите „Банково счетоводство“, „Счетоводство на застрахователи“, „Счетоводство на осигурители“ и „Счетоводство на публичния сектор“. Следва да се посочи, че през втората сесия при модулите „Финансово счетоводство“, „Финансово-стопански анализ“ и „Управленско счетоводство“ имаме по-голяма успеваемост, в сравнение с първата сесия – юли 2017 г. Съответно при модул „Финансово счетоводство“ процентът на верните отговори е 54% спрямо 37% за 2017 г. При модула „Финансово-стопански анализ“ тези проценти са съответно 44% срещу 34% през 2017 г. При модул „Управленско счетоводство“ имаме 36% на верните отговори срещу 29% за 2017 г.

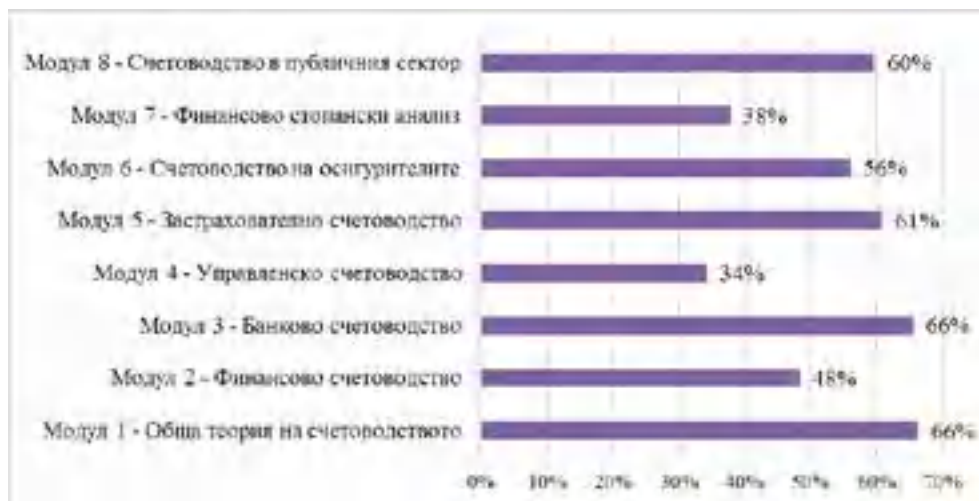
Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство (РФ)

Фигура 2: Успеваемост, юли 2018 г.

Учебната 2020/2021 г. е петата година от въвеждането на държавния изпит в електронна форма. Анализът на данните показва следното. Налице е по-ниска успеваемост на студентите в сравнение със сесиите от 2018 г., 2019 г. и 2020 г., което може да се обясни с начина на провеждане на занятията пред студентите, а именно не присъствено. Няма модул, при който да не

е налице по-ниска успеваемост. Запазват се модулите, при които студентите показват най-висока и най-ниска успеваемост.

Най-висока успеваемост има при модул „Обща теория на счетоводството“ и „Банково счетоводство“ (фигура 3). Най-ниска е при модулите „Управленско счетоводство“ и „Финансово-стопански анализ“. Тревожното тук е, че при тези модули се очертава тенденцията за много висок процент на студентите, които дават грешен отговор. През изследвания петгодишен период няма сесия, при която верните отговори за въпросите от тези модули да превишават грешните. Дадените допълнителни часове в спецсеминарите по теми от двата модула явно са били недостатъчни. Като един от изводите от проведено емпирично изследване на мнението на студентите през 2020 г. Боянов посочва, че „... най-голямо разминаване между изучавания учебен материал и въпросите, които са включени в държавния изпит, има в областите „Финансово-стопански анализ“ и „Управленско счетоводство“ (Боянов, 2021). Следователно възможна причина за проблеми при тези модули освен неприсъственото обучение е наличието на несъответствие между предавания материал и въпросите от държавния изпит. Подобен проблем при другите модули, вкл. модула „Финансово счетоводство“ студентите не са посочили.

Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство (РФ)

Фигура 3: Успеваемост, юли 2021 г.

Резултатите от анализа на успеваемостта по модули съответства на дадената оценка от студентите в проведеното през 2020 г. емпирично изследване за степента на трудност на въпросите, които са включени в отделните модули.

ли на държавния изпит. Независимо, че повече от половината студенти намират, че е налице съответствие между степента на трудност на включените въпроси в отделните модули на държавния изпит спрямо тяхната аудиторна и извън аудиторна подготовка, то остава висок процента (47%) на тази част от отговорилите, които оценяват държавния изпит по степен на сложност като „труден“ (Боянов, 2021).

Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство (РФ)

Фигура 4: Успеваемост, сравнение 201 – 2021 г.

Анализ на успеваемостта на студентите дистанционна форма от специалност „Счетоводство и контрол“ за сесия 2021 г.

Във връзка с приетите правила за организиране на провеждането на електронния държавен изпит на студентите от специалност „Счетоводство и контрол“ (ДФ), учебният материал се систематизира в осем модула. Всеки модул се състои от 10 теми, а всяка тема включва 10 въпроса⁴. Модулите са организирани както следва: Финансово счетоводство; Управленско счетоводство; Счетоводство на банките и публичния сектор; Счетоводство на застрахователите и на осигурителите; Финансово-стопански анализ; Теория на финансовия контрол; Одитинг и Данъчно облагане и данъчен контрол.

При организирането на изпита са следвани принципите за:

⁴ Виж Материали за държавен изпит на специалност „Счетоводство и контрол“ ОК „Бакалавър“ ДФ, приети с решение на КС на катедра „Счетоводство и анализ“, Протокол № 8/31.03.2021 г.

- Постигане на равнопоставеност с редовната форма на обучение;
- Включване на всички изучавани дисциплини, организирани по модули;
- Прилагане на изискванията на редовната форма на обучение, като се отчете факта, че наименованието на специалността е „Счетоводство и контрол“.

За целите на електронния държавен изпит, учебният материал *по счетоводство* се систематизира в 5 модула, а учебният материал по контрол в 3 модула. По-конкретно в отделните модули се съдържат следните групи въпроси. В Модул „Финансово счетоводство“ се съдържат въпроси, свързани с: организация и методология на отчитане на операции с дълготрайни материални активи, нематериални активи, финансови активи и материални запаси; отчитане на разчетните взаимоотношения, капитала, разходите и приходите; същност и елементи на счетоводната политика и специфики на счетоводната политика по отделни отчетни обекти; същност, елементи и компоненти на годишния финансов отчет; модели за представяне на отчетните обекти във финансовите отчети. Модулът „Управленско счетоводство“ съдържа следните групи въпроси: за разходите и приходите в управленското счетоводство – концепции и класификация; счетоводен анализ на динамиката на разходите без полета на сигурност; за моделите на приходно-разходно съпоставяне; счетоводно бюджетиране – първа част (същност, видове бюджети, методи на бюджетиране, бюджет за продажбите, бюджет за производството, бюджет за доставката на /основни/ материали); счетоводно бюджетиране – втора част (бюджет за преките трудови разходи, бюджет за непреките производствени разходи, бюджет за непроизводствените разходи, бюджет за паричните потоци); изследване и анализ на отклоненията на бюджета. В модула „Счетоводство на банките и публичния сектор“ се съдържат въпроси касаещи: организацията и методологията на счетоводството в банките с акцент върху спецификите в моделите за счетоводно отразяване на операциите по сформирането на собствения и привлечен капитал, активните и посредническите банкови операции; годишно счетоводно приключване и финансови отчети на банките; организация и методологията на счетоводството в предприятията от публичния сектор, с акцент върху спецификите в моделите за счетоводно отразяване на разполагаемия капитал, нефинансовите и финансовите активи, разчетите, разходите и приходите, спецификите в годишното счетоводно приключване и финансовите отчети. Модулът „Счетоводство на застрахователите и на осигурителите“ съдържа следните основни групи: предмет, обекти и организация на Счетоводството на застрахователите; отчитане на: собствения капитал, разходите, приходите, разчетите, инвестициите и техническите резерви; годишно счетоводно приключване и годишен финансов отчет на застрахователите; отчетност за целите на надзора; счетоводство на Пенсионно-осигу-

рителните дружества (ПОД) и на управляваните от тях пенсионни фондове (ПФ). В модула „Финансово-стопански анализ“ съдържа групи въпроси като: анализ на изпълнението на производствената програма; анализ на осигуреността, използването и ефективността от използването на дълготрайните материални активи; анализ на осигуреността с работна сила, използване на работното време и на производителността на труда; анализ на разходите на предприятието; анализ на финансовите резултати; анализ на рентабилността; анализ на финансовото състояние. Модулът „Теория на финансовия контрол“ съдържа въпроси за: същност на контрола и елементи на контролната функция; методи, принципи и подходи в контрола; видове и форми на контрола; вътрешен контрол и вътрешен одит; държавна финансова инспекция; външен одит в публичния сектор; независим финансов одит; данъчен и осигурителен контрол; банков контрол и контрол в небанковия финансов сектор. Модулът „Одитинг“ съдържа следните групи: същност, цели и принципи на независимия финансов одит; професионална етика и поведение, отговорност на одитора; поемане на одиторски ангажимент и планиране на одита (риск и същественост); одиторски тестове и процедури; твърдения за вярност; одиторски доказателства; извадков подход в одита; измами чрез финансовите отчети; одиторски доклади върху финансовите отчети; работна документация, писмени изявления и приключване на одита. В модула „Данъчно облагане и данъчен контрол“ се съдържат следните групи: приходна администрация; приходен процес и видове производства; корпоративно подоходно облагане; данъчна основа за облагане с корпоративен данък – постоянни и временни данъчни разлики; контрол на данъка върху разходите, данъка при източника и алтернативните данъци; основни понятия, режим за регистрация и дерегистрация по ЗДДС, санкции; същностни характеристики на данъка върху доходите на физическите лица (обекти и субекти на облагане, видове доходи и видове данъци) и контрол на облагаемите по ЗДДФЛ доходи.

Успеваемост на студентите от специалност

„Счетоводство и контрол“ (ДФ), гр. София за сесия 2020/2021 г.

Учебната 2020/2021 г. е годината, в която през месец юли 2021 г. се провежда първият държавен електронен изпит за студентите от специалност „Счетоводство и контрол“, дистанционна форма. Анализът на резултатите от изпита показва, че най-добре са се справили студентите с модул „Счетоводство на банките и публичния сектор“, като 43% от тях са посочили верен отговор (фигура 5). Най-ниска успеваемост има при модулите Управленско счетоводство, като само 30% от студентите са посочили верен отговор и модул „Финансово-стопански анализ“, където 28% от студентите са дали ве-

рен отговор. На второ място по успеваемост е модула „Теория на финансовия контрол“ с 42% дадени верни отговори. При останалите модули успеваемостта на студентите е близка, и варира между 38-41%. За съжаление при нито един от модулите верните отговори не превишават тези на грешните.

Прави впечатление, че и при този държавен изпит най-ниска успеваемост има при двата модула Управленско счетоводство и Финансово-стопански анализ, така както констатирахме и при изпита в редовна форма.

Резултатите на студентите от модул „Финансово счетоводство“ не са задоволителни. Само 38% от тях са посочили верния отговор. Независимо, че при този изпит има обединяване на теми от банковото счетоводство и публичния сектор от една страна и счетоводство на застрахователи и осигурители от друга, студентите са успели да се справят и да получат малко по-добри резултати, съответно 43% и 41%.

Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство и контрол (ДФ)

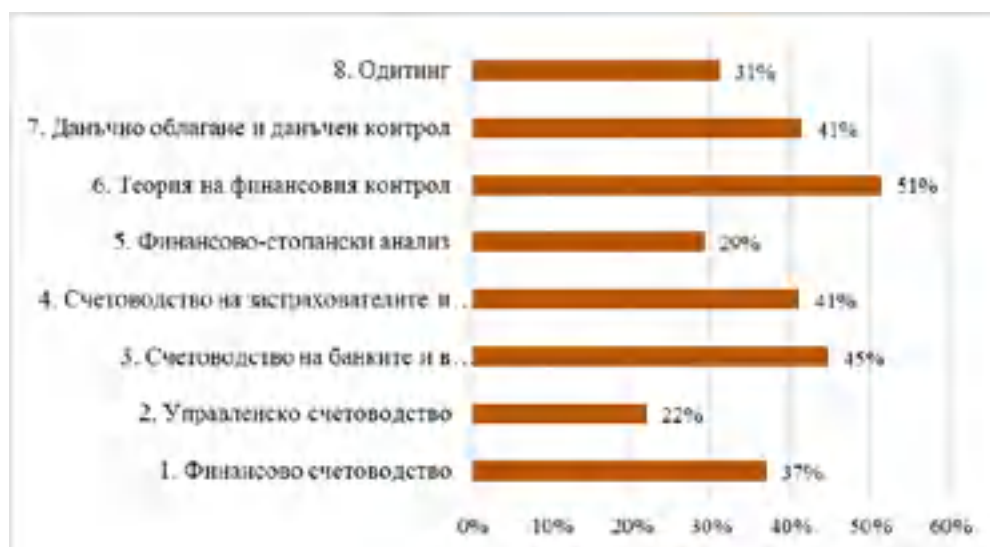
Фигура 5: Успеваемост, 2021 г.

Успеваемост на студентите от специалност „Счетоводство и контрол“ (ДФ), гр. Хасково за сесия 2020/2021 г.

Успеваемостта на студентите на изпита в РЦДО Хасково е по-висока в сравнение с тази в гр. София (фигура 6). При модул „Теория на финансовия контрол“ успеваемостта е най-висока, като повече от половината са посочи-

ли верния отговор (51%). Най-ниска е успеваемостта на студентите за модулите „Управленски счетоводство“ и „Финансово-стопански анализ“, като тук резултатите са още по-ниски в сравнение с изпита в гр. София. При модула „Управленски счетоводство“ 22% от студентите са дали верен отговор, а при модула „Финансово-стопански анализ“ само 29% от тях.

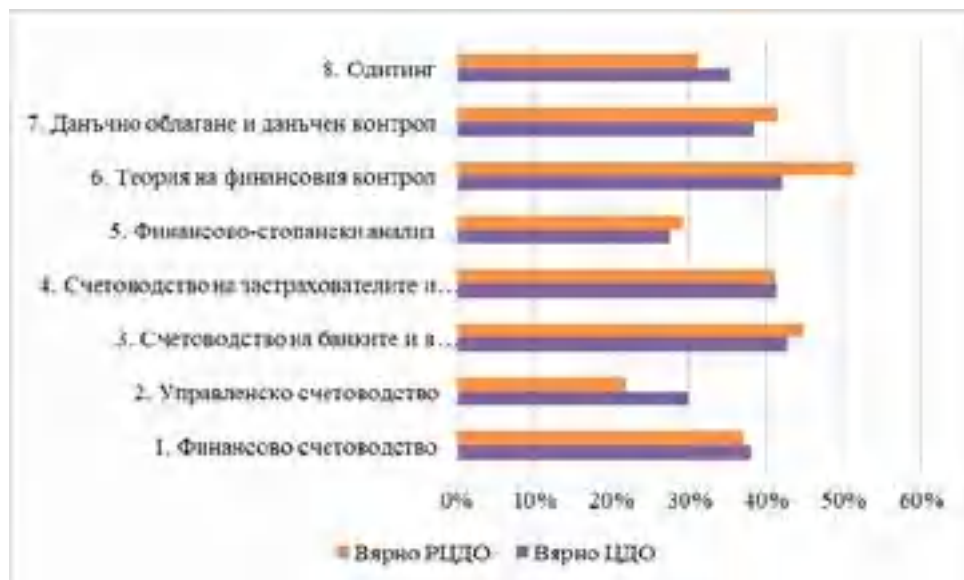
По-ниска успеваемост в сравнение с изпита в София има и при модулите „Одитинг“ и „Финансово счетоводство“. Но разликите не са значителни. Обучението на студентите е в хибридна форма и съчетава присъствени и не-присъствени занятия. Резултатите показват, че това е удачна форма. Предоставяне на достатъчно материали на студентите по дисциплините, съчетано с хибридната форма на обучение, е добър вариант за успех.

Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство и контрол (ДФ)

Фигура 6: Успеваемост, 2021 г.

Сравнението на резултатите от модул „Финансово счетоводство“ показва, че няма съществена разлика в успеваемостта на студентите от специалност „Счетоводство и контрол (ДФ)“ в двата центъра на обучение (фигура 6а).

Източник: Резултати от държавен електронен изпит на специалност Счетоводство и контрол (ДФ)

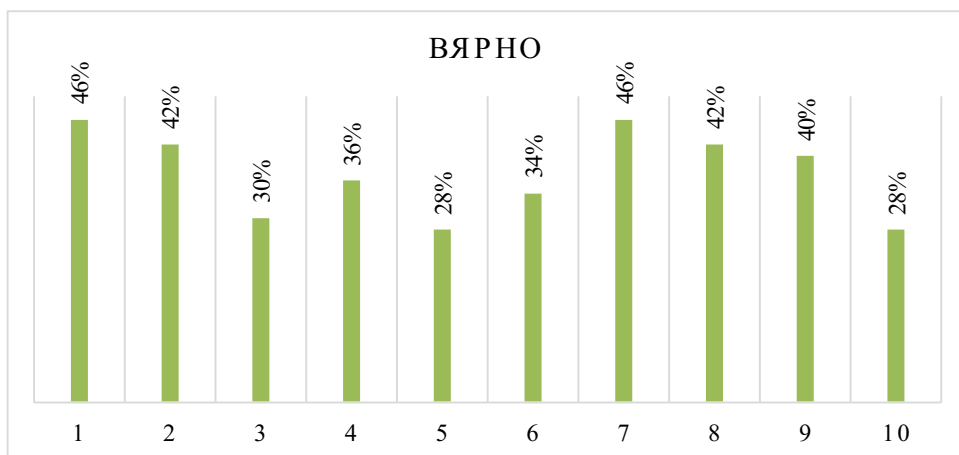
Фигура 6а: Успеваемост, сравнение ЦДО и РЦДО

Анализ на успеваемостта на студентите от редовна форма при модул „Финансово счетоводство“ за периода 2017/2021 г.

Модулът „Финансово счетоводство“ включва 10 групи въпроси, като във всяка група има по десет въпроса или общо 100 бр. въпроса. Обособените групи са съобразени с основните отчетни обекти, включени като теми в учебната програма на дисциплината „Финансово счетоводство“⁵. Тези групи са: дълготрайни материални активи; нематериални активи; финансови активи; разчети; финансови отчети; капитал; разходи; приходи; материални запаси и счетоводна политика.

През първата сесия – 2017 г. – успеваемостта при този модул е много ниска. Само 37% от явилите се студенти са дали правилен отговор на въпросите от модула. Анализът на структурата на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ показва, че: най-ниска е успеваемостта на въпросите от темите за финансовите отчети, счетоводната политика и финансовите активи. Най-висока успеваемост има при въпросите от темите за дълготрайни материални активи и материални запаси (фигура 7).

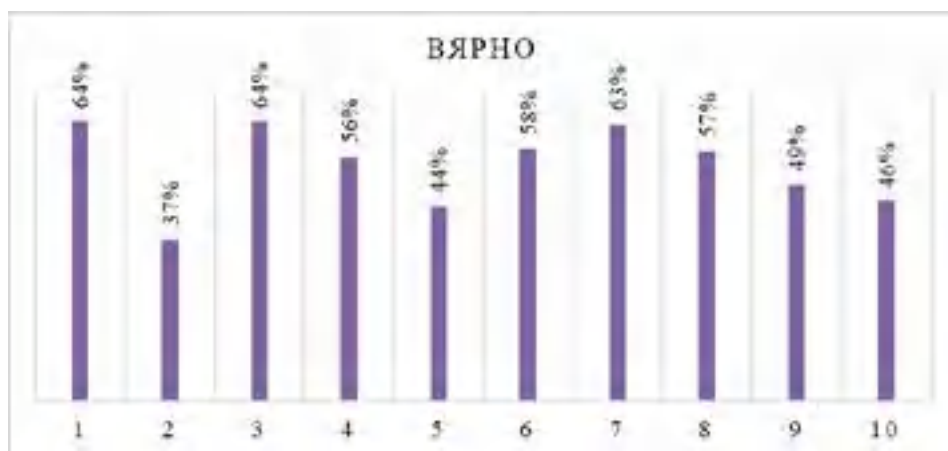
⁵ Дисциплината Финансово счетоводство е задължителна и е с хорариум 45/30 ч.

Източник: Разработено от автора

Фигура 7: Модул „Финансово счетоводство“ 2017 г.

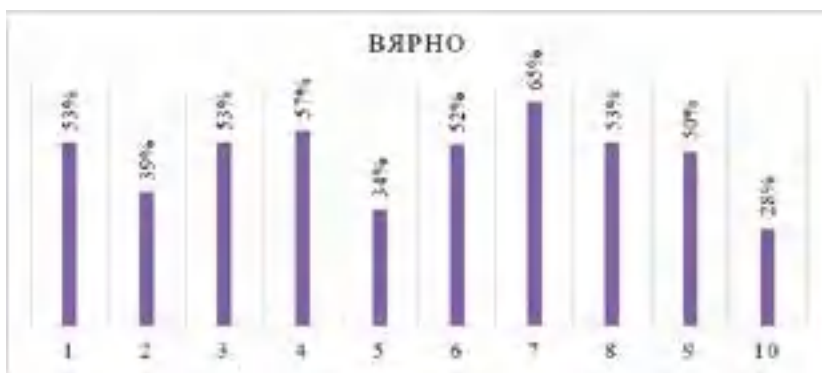
През втората сесия – 2018 г. успеваемостта при този модул е значително по-висока, в сравнение с първата (фигура 8). От явилите се студенти 54% са дали правилен отговор на въпросите от модула. Анализът на структурата на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ показва, че най-ниска е успеваемостта на въпросите от темите за нематериалните активи, счетоводната политика и финансови отчети. Най-висока успеваемост има при въпросите от темите за дълготрайни материални активи, финансови активи и разходи.

Източник: Разработено от автора

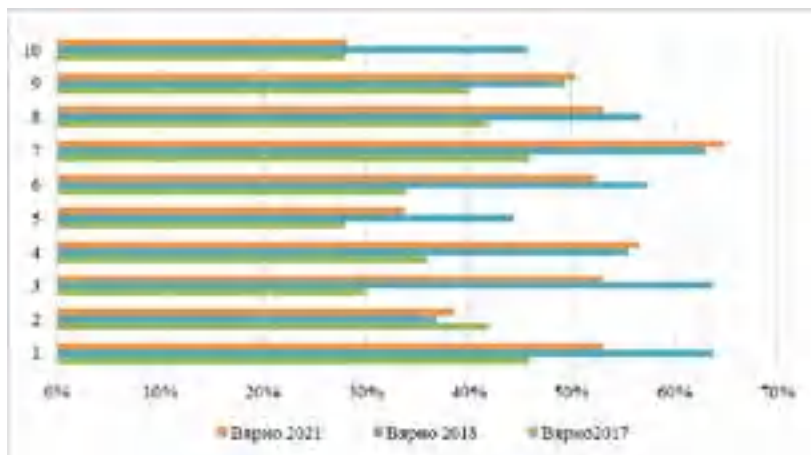
Фигура 8: Модул „Финансово счетоводство“, 2018 г.

През учебната 2020/2021 г. имаме по-ниска успеваемост на държавния изпит по отношение на модула „Финансово счетоводство“ в сравнение с предходните периоди. Само 48% от студентите са дали верни отговори на въпросите включени в десетте групи на модула. Това е с около 6% по-ниска успеваемост, в сравнение с предходните три сесии на 2018, 2019 и 2020 г. Най-добре студентите са се справили с въпросите от групи разчетни взаимоотношения и разходи (фигура 9). Процентът тук на верните отговори съответно е 65% и 57%. Най-ниска е успеваемостта при въпросите от групи счетоводна политика, финансови отчети и нематериални активи. Тук процентите на верните отговори са съответно 28%, 34% и 39%. При останалите групи от модула успеваемостта варира между 50% и 53%.

Източник: Разработено от автора

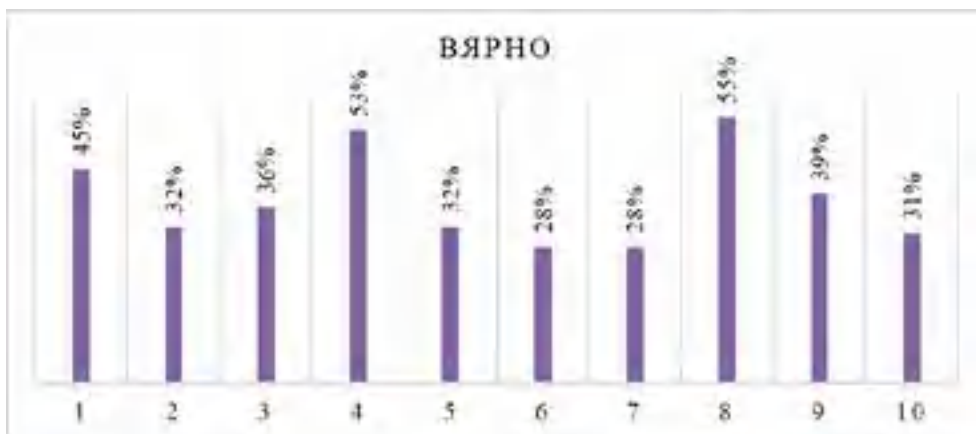
Фигура 9: Модул „Финансово счетоводство“, 2021 г.

Източник: Разработено от автора

Фигура 9а: Модул „Финансово счетоводство“, сравнение 2017 – 2021 г.

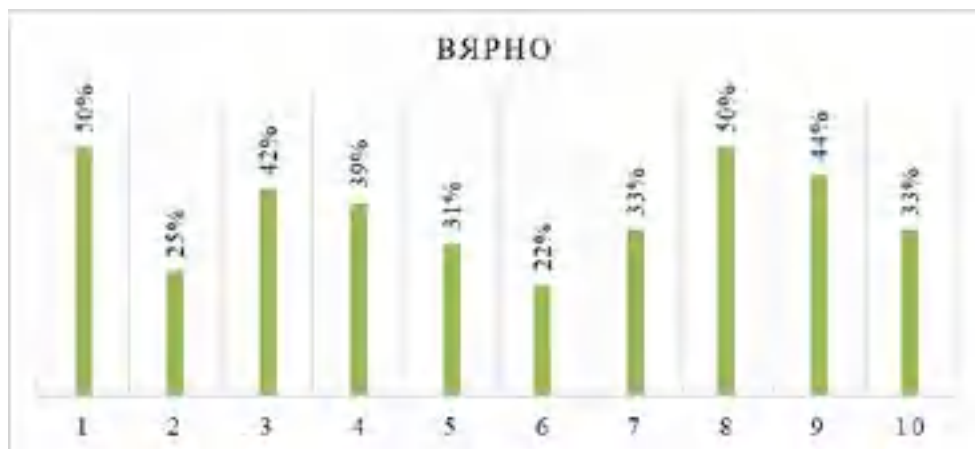
През първата сесия за студентите от дистанционната форма в ЦДО София – 2021 г. – успеваемостта при този модул е значително ниска. От явили-те се студенти само 38% са дали правилен отговор на въпросите от модула. Анализът на структурата на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ показва, че най-ниска е успеваемостта на въпросите от темите за капитала, разходите и счетоводната политика, а най-висока успеваемост има при въпросите от темите за дълготрайни материални активи, разчетите и приходите (фигура 10).

Източник: Разработено от автора

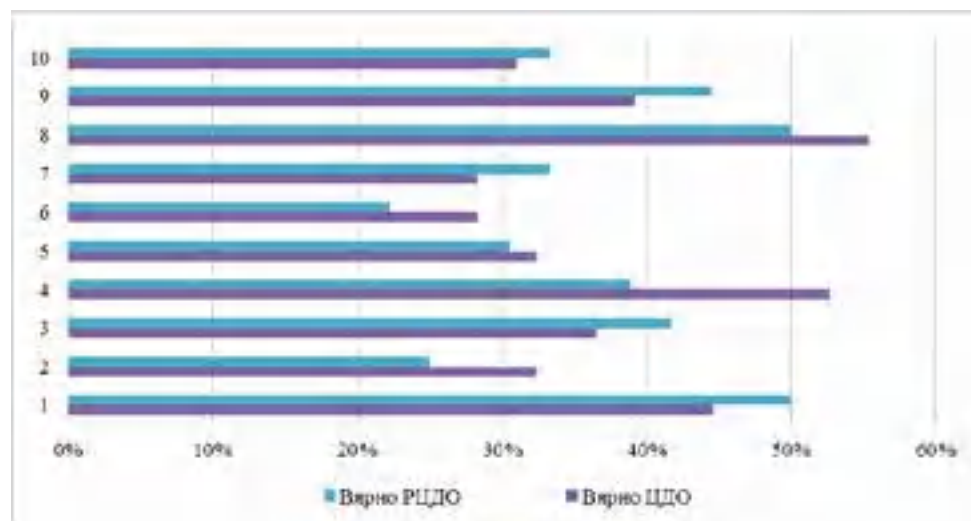
Фигура 10: Модул „Финансово счетоводство“, 2021 г., ЦДО гр. София

Общата успеваемост по този модул за студентите от РЦДО гр. Хасково също е относително ниска (37%). Тук най-много трудности са срещнати при въпроси от групите за нематериалните активи, капитала и финансови отчети. Най-висока е успеваемостта за групите дълготрайни материални активи, приходи и материални запаси (фигура 11).

Източник: Разработено от автора

Фигура 11: Модул „Финансово счетоводство“, 2021 г., РЦДО гр. Хасково

Източник: Разработено от автора

Фигура 11а: Модул „Финансово счетоводство“, 2021, сравнение ЦДО и РЦДО гр. Хасково

За анализирания период на модула „Финансово счетоводство“ се очертават трайно групи от въпроси, при които студентите от специалност „Счетоводство“ (РФ) и „Счетоводство и контрол“ (ДФ) показват различна степен на успеваемост.

Най-големи трудности студентите от специалност „Счетоводство“ (РФ) срещат при въпросите включени в групи – финансови отчети и счетоводна политика. Най-успешно се справят с въпросите от групи: разходи, разчети и дълготрайни материални активи (фигура 9а)

При студентите от специалност „Счетоводство и контрол“ (ДФ) се наблюдават разлики в успеваемостта по групи въпроси от модула. По-малка е тази разлика по отношение на групите с най-висока успеваемост. При ЦДО, гр. София те са показали най-голяма успеваемост за групите дълготрайни материални активи, разчети и приходи, докато за РЦДО гр. Хасково тя е при групите дълготрайни материални активи, приходи и материални запаси. Значително по-голяма е разликата при групите въпроси с най-ниска успеваемост. Студентите от ЦДО, гр. София са показали най-ниска успеваемост при темите за капитала, разходите и счетоводната политика, а за РЦДО гр. Хасково тя е при въпроси от групите за нематериалните активи, капитала и финансовите отчети (фигура 11а).

Независимо от известната флуктуация може определено да се каже, че въпросите от темите за дълготрайни материални активи и разчети не затрудняват студентите в редовна и дистанционна форма. Най-големи трудности те срещат при темите за финансови отчети и счетоводна политика.

Този извод напълно потвърждава заключението на М. Маркова (Маркова, 2021), че включеният материал в учебната програма по дисциплината „Финансово счетоводство“ по-скоро развива умения у студентите да отразяват стопански операции и не развива умения да изследват, проверяват и интерпретират финансовата информация.

Анализ на структурата и съдържанието на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ на държавен изпит през учебната 2016/2017 г.

Първа група – ДМА

През първата сесия за тази група от въпроси може да се обобщи, че по-малко от половината от явилите се студенти са посочили верен отговор. По точно 46% от тях са дали верен отговор, а неверен съответно 54%. В тази група най-ниски резултати студентите имат при въпросите касаещи: лизинг, обезценка и преоценки на активи, а най-високи при осчетоводяване на амортизация и бартер.

Втора група – НА

Тук успеваемостта е една от високите в модула, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти 42% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 58% са посочили грешен отговор. Про-

центът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 50% и 85%. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори, са свързани с представяне в баланса и правила за формиране на цена на придобиване. Не са срещнали големи трудности при осчетоводяване на операции свързани с придобиване на нематериални активи.

Трета група – финансови активи

Тук успеваемостта е една от най-ниските в модула, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти само 30% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 70% са посочили грешен отговор. Процентът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 85% и 100%. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори са свързани с класифициране, придобиване на инвестиции, продажба на дялови участия. Не са срещнали големи трудности при осчетоводяване на погасяването на заеми.

Четвърта група – разчети

Тук успеваемостта е малко по-висока в сравнение с предходната група, съответно 36% от студентите са дали верен отговор, а 64% неверен. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при определяне характера на сметки и данъци върху печалбата.

Пета група – финансови отчети

Наблюдава се много ниска успеваемост в тази група въпроси от модула „Финансово счетоводство“. Само 28% са отговорили правилно на въпросите, които са им са се паднали от тази група. За съжаление голям е броят на въпросите, при които студентите дават неверен отговор. От студентите явили се на изпита 72% са посочили грешен отговор. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при представяне на елементите в баланса.

Шеста група – капитал

От явилите се студенти 34% са посочили правилен отговор, а 56% неверен. Тук ветрилото на грешните отговори по отделни въпроси е между 30% и 80%. Като на един от тях никой не е успял да отговори правилно. Най-големи затруднения са срещнали с въпроси за привлечения капитал и формиране на крайни салда.

Седма група – разходи

Това е една от групите, при която има висока успеваемост. С въпросите от тази група студентите са показали относително добри резултати. От тях 46% са отговорили правилно, а 54% са посочили неправилен отговор. Студентите са затруднени от прилагане на правила свързани с преоценки.

Осма група – приходи

Анализът показва, че 42% са посочили верни отговори, а 58% грешни. Ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 30-80%.

Като при един от въпросите този процент е 100%. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с признаване на приходите.

Девета група – материални запаси

При тази група анализът показва, че 40% са посочили верни отговори, а 60% грешни. Тук ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 25-85%. Като при два от въпросите този процент е 100%. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с формиране на доставна стойност и безвъзмездно предаване.

Десета група – счетоводна политика

В тази група се забелязва най-ниската успеваемост. Само 28% от явилите се студенти са посочили правилния отговор. По три от въпросите 100% от студентите са дали грешен отговор. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с промяната на счетоводната политика.

Може да обобщим, че най-ниски резултати студентите имат при въпроси касаещи: лизинг, обезценка и преоценки на активи, класификация, отчитане на инвестиции, данъци върху печалбата, представяне на обектите в баланса, формиране на крайни салда, прилагане на принципа за текущо начисляване и промяна на счетоводната политика. Процентът на грешните отговори при някои от въпросите варира между 85% и 100%.

Студентите не са срещнали трудности при въпроси, свързани с амортизация, бартер, погасяване на заеми, осчетоводяване на придобивания, разчети с персонала, признаване на приходи от продажби на продукцията и стоки.

**Анализ на структурата и съдържанието на въпросите
от модул „Финансово счетоводство“ на държавен изпит
през учебната 2017/2018 г.**

Първа група – ДМА

През втората сесия на държавен изпит за тази група от въпроси може да се обобщи, че повече от половината от явилите се студенти са посочили верен отговор. По-точно 64% от тях са дали верен отговор, а неверен – съответно 36%. В тази група най-ниски резултати студентите имат при въпросите, касаещи обезценката на тези активи, а най-високи при прилагане на правила, свързани с амортизирането им.

Втора група – НА

Тук успеваемостта е най-ниската за модула, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти само 37% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 63% са посочили грешен отговор. Процентът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 60% и 80%. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори

са свързани с представяне в баланса и правила за формиране на цена на придобиване.

Трета група – финансови активи

Тук успеваемостта е една от най-високите в модула, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти 64% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 36% са посочили грешен отговор. Процентът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 20% и 60%. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори са свързани с класифициране и начисляване на дивиденди. Не са срещнали трудности при осчетоводяване на погасяването на заеми и представяне в баланса.

Четвърта група – разчети

Тук успеваемостта е сравнително висока, съответно 56% от студентите са дали верен отговор, а 44% неверен. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при осчетоводяване на лизинг и данъци върху печалбата.

Пета група – финансови отчети

Наблюдава се по-ниска успеваемост в тази група въпроси от модула „Финансово счетоводство“. По-малко от половината са дали верен отговор. По-конкретно 44% са отговорили правилно на въпросите, които са им са се паднали от тази група. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при представяне на елементите в баланса.

Шеста група – капитал

От явилите се студенти 58% са посочили правилен отговор, а 42% неверен. Тук ветрилото на грешните отговори по отделни въпроси е между 25% и 60%. Най-големи затруднения са срещнали с въпроси за внасяне на дялови вноски под формата на апорт.

Седма група – разходи

Това е една от групите, при която има една от най-високата успеваемост. С въпросите от тази група студентите са показали относително добри резултати. От тях 63% са отговорили правилно, а 37% са посочили неправилен отговор. Студентите са затруднени от прилагане на правила, свързани с формиране на себестойност.

Осма група – приходи

Анализът показва, че 57% са посочили верни отговори, а 43% грешни. Ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 20-70%. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с признаване на приходите.

Девета група – материални запаси

При тази група анализът показва, че 49% са посочили верни отговори, а 51% грешни. Тук ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 9-89%. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с представяне в баланса и доставки от чужбина.

Десета група – счетоводна политика

В тази група се забелязва една най-ниската успеваемост. Само 46% от явилите се студенти са посочили правилния отговор. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с промяната на счетоводната политика.

Анализът показва, че най-ниски резултати студентите имат при въпроси касаещи: обезценката на активи, представяне в баланса и правила за формиране на цена на придобиване, класифициране и начисляване на дивиденди, осчетоводяване на лизинг и данъци върху печалбата, представяне на елементите в баланса, внасяне на дялови вноски под формата на апорт, правила, свързани с формиране на себестойност, правила, свързани с признаване на приходите, правила, свързани с представяне в баланса и доставки от чужбина и правила, свързани с промяната на счетоводната политика.

Студентите не са срещнали трудности при въпроси свързани с амортизация, погасяване на заеми, осчетоводяване на придобивания, разчети с персонала, признаване на приходи от продажби.

Анализ на структурата и съдържанието на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ през учебната 2020/2021 г.

Първа група въпроси – дълготрайни материални активи

За тази група може да се обобщи, че малко повече от половината от явилите се студенти са посочили верен отговор. По-точно 77 бр. или 53% от тях са дали верен отговор, а неверен съответно 68 бр. студенти или 47%. Прави впечатление, че съществува голяма вариация на процентите на грешните отговори. Те варират между 20% и 87% за отделни въпроси, които са включени в групата.

Втора група въпроси – нематериални активи

Тук успеваемостта е по-малка, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти 56 бр. или 38,62% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 89 бр. студенти неверен или 61,38% са посочили грешен отговор. Процентът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 80% и 90%, като на един от въпросите никой не е успял да посочи верния отговор. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори отново са свързани с прилагане на конкретни правила касаещи формиране на стойности или счетоводно представяне. Не са срещнали големи трудности при посочване на правилния счетоводен модел за отразяване на конкретна стопанска операция.

Трета група – финансови активи

От явилите се общо 145 бр. студенти 77 бр. от тях са дали верен отговор, а 68 бр. студенти неверен. Тук прави впечатление обстоятелството,

че концентрацията на грешните отговори е най-голяма около два въпроса, включени в групата. Процентът на грешните отговори тук е съответно 80% и 93%. Най-големи затруднения студентите имат по отношение на признаване и класифициране на финансовите активи; преоценка на финансовите активи и прилагане на принципа на текущото начисляване.

Четвърта група – разчети

Тук успеваемостта е по-висока, съответно 82-ма от студентите са дали верен отговор, а 63-ма неверен. Налице е концентрация на неверни отговори само около два въпроса, което в процент е около 77% или 2/3 от студентите не са успели да дадат верен отговор на тези въпроси. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при отразяване на лизинга.

Пета група – финансови отчети

Много ниска успеваемост се установява в тази група въпроси. Само 49 бр. студенти или 34% са отговорили правилно на въпросите, които са им са се паднали от групата. За съжаление голям е броят на въпросите, при които студентите дават неверен отговор. От студентите явили се на изпита – 96 бр. студенти или 66% са посочили неверен отговор. Логично е да бъде голям броят и на въпросите, където вариацията на дадените грешни отговори е между 76-100%, което се потвърждава и от анализа.

Шеста група – капитал

От явилите се студенти 76 бр. или 52% са посочили правилен отговор, а 69 бр. или 48% неверен. Тук ветрилото на грешните отговори по отделни въпроси е между 54% и 82%. С най-висок процент грешен отговор е въпросът, свързан с прилагане на правила.

Седма група – разходи

С въпросите от тази група студентите са се справили добре и са показали относително добри резултати. От тях 94 бр. или 65% са отговорили правилно, а 51 бр. или 35% са посочили неправилния отговор. Само при един от отговорите се наблюдава много висок процент на студентите, които са посочили неверния отговор – 83%. Отново най-много са били затруднени от прилагане на правила, например формиране на себестойност и първоначална цена.

Осма група – приходи

Анализът показва, че 77 бр. или 53% са посочили верни отговори, а 68 бр. или 47% грешни. Интересното тук е, че ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 50-92%. Като при един от въпросите този процент е 92%. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с признаване на обекта и на приходите от преоценки.

Девета група – материални запаси

Почти половината от студентите са посочили правилен отговор, а именно 73 бр. от тях. При два въпроса се наблюдава най-висок процент

грешки – съответно 74% и 90% от студентите са посочили неверния отговор. Най-голяма трудност студентите са срещнали при въпроси, свързани с прилагане на правила, като например формиране на доставна стойност.

Десета група – счетоводна политика

В тази група се забелязва най-ниската успеваемост. Само 41 бр. или 28% от явилите се студенти са посочили правилния отговор. При три от въпросите процентът на дадените грешни отговори е 50%, при три – 85% и при един – 95%. Доколкото тук въпросите са свързани основно с прилагане на правила, принципи, концепции и конвенции, получените резултати са в унисон с изводите, които направихме относно трудностите, които студентите са срещнали при останалите девет групи въпроси.

Анализ на структурата и съдържанието на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ на държавен изпит, специалност „Счетоводство и контрол“ през учебната 2020/2021 г.

Първа група – ДМА

През първата сесия на държавен изпит за тази група от въпроси може да се обобщи, че по-малко от половината от явилите се студенти (74 бр.) са посочили верен отговор. По-точно 33 бр. от тях или 45% са дали верен отговор, а неверен съответно 55%. В тази група най-ниски резултати студентите имат при въпросите, касаещи бартерни сделки и лизинг, а най-високи – при определяне на балансова стойност и отчитане придобиването на дълготрайни материални активи.

Втора група – НА

Тук успеваемостта е една от най-ниската за модула, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти само 32% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 68% са посочили грешен отговор. Процентът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 14% и 80%. На един от въпросите никои не е дал верен отговор. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори са свързани с представяне във финансовия отчет и отчитане на права. Не са срещнали трудности при въпроси, свързани с класификация.

Трета група – финансови активи

Тук успеваемостта също е една от най-ниските в модула, съответно от общия брой явили се на държавен изпит студенти 27 бр. или 36% от тях са дали верен отговор на въпросите, включени в групата, а 47 бр. или 64% са посочили грешен отговор. Процентът на грешните отговори за отделни въпроси варира между 12% и 88%. Въпросите, при които има най-голямо натрупване на грешни отговори са свързани с класифициране и представяне

в баланса. Не са срещнали трудности при осчетоводяване на погасяването на заеми.

Четвърта група – разчети

Тук успеваемостта е една от най-високата, съответно 39 бр. или 53% от студентите са дали верен отговор, а 47% – неверен. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при осчетоводяване на лизинг, данъци върху печалбата и дивиденди.

Пета група – финансови отчети

Наблюдава се една от най-ниската успеваемост в тази група въпроси от модула „Финансово счетоводство“. Само 24 бр. или 32% са отговорили правилно на въпросите, които са им са се паднали от тази група. На два от въпросите никой не е успял да отговори правилно. В тази група въпроси най-големи затруднения студентите срещат при представяне на елементите в баланса и дефиниране на качествените характеристики на информацията.

Шеста група – капитал

От явилите се студенти само 28% са посочили правилен отговор, а 53 бр. от тях или 72% неверен. Тук ветрилото на грешните отговори по отделни въпроси е между 28% и 100%. Най-големи затруднения са срещнали с въпроси за определяне величината на собствения капитал, дефиниране на привлечен капитал и представяне в баланса.

Седма група – разходи

При тази група заедно с групата за капитала имаме най-ниска успеваемост. За голяма изненада студентите не са показали очакваните добри резултати. От тях само 21 бр. или 28% са отговорили правилно, а 72% са посочили неправилия отговор. Студентите са затруднени от прилагане на правила, свързани с формиране на себестойност, представяне на разходите за бъдещи периоди, начисляване на амортизация и начисляване на осигуровки.

Осма група – приходи

Анализът показва, че 55% са посочили верни отговори, а 45% грешни. Ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 18-80%. Най-големи трудности тук има при правила свързани с признаване на приходите, отчитане на продажби в чужбина и преоценки на валутни активи и пасиви.

Девета група – материални запаси

При тази група анализът показва, че 39% са посочили верни отговори, а 61% грешни. Тук ветрилото на грешните отговори на отделни въпроси варира между 40-90%. Най-големи трудности тук има при правила, свързани с представяне в баланса, бракуване и доставки от чужбина.

Десета група – счетоводна политика

В тази група се забелязва също една от най-ниската успеваемост. Само 23 бр. или 31% от явилите се студенти са посочили правилния отговор. Най-

големи трудности тук има при правила, свързани с промяната на счетоводната политика.

Най-ниски резултати студентите имат при въпроси касаещи: отчитане придобиването на дълготрайни материални активи, отчитане на права, класифициране и начисляване на дивиденди, осчетоводяване на лизинг и данъци върху печалбата, представяне на елементите в баланса, определяне и представяне на собствения капитал, правила, свързани с формиране на себестойност, представяне на разходите за бъдещи периоди, начисляване на амортизация и начисляване на осигуровки, отчитане на продажби в чужбина и преоценки на валутни активи и пасиви и правила, свързани с промяната на счетоводната политика.

Студентите не са срещнали трудности при въпроси, свързани с погасяване на заеми, формиране на първоначална стойност и признаване на приходи от продажби.

Анализът на съдържанието и структурата на въпросите от модул „Финансово счетоводство“ показва наличието на силни и слаби страни.

По конкретно като слаби и силни страни могат да се обособят следните:

- Слаби страни.

а) Студентите не се справят при въпроси, свързани със специфични операции и счетоводни обекти, като отчитане на бартерни сделки, лизинг и обезценки.

б) Студентите изпитват затруднения при изчисления като определяне на балансова стойност, цена на придобиване, себестойност.

в) Студентите изпитват затруднения при прилагане на конкретни принципи /правила/ за признаване и представяне във финансовите отчети на отделни техни елементи и при промяна на счетоводната политика.

г) Студентите не се справят при въпроси, свързани с данъци върху печалбата.

- Силни страни.

а) Студентите показват добри познания при този тип въпроси, при които трябва да се посочи вярната статия за осчетоводяване на конкретна операция, като процентът на верните отговори е много висок. Той е в рамките на 95-99%.

б) Студентите показват добри познания при въпроси, свързани с изчисляване и начисляване на амортизация.

в) Студентите показват добри познания при осчетоводяване на рутинни операции като придобиване, резултати от инвентаризация, изваждане от употреба на активи.

В резултат на направения анализ могат да се дадат следните препоръки за модула „Финансово счетоводство“. Учебният план на студентите от

специалност „Счетоводство“ в ОКС Бакалавър, редовна форма, съдържа две отделни, самостоятелни дисциплини, в които се разглеждат подробно въпросите, свързани със счетоводната политика и данъци върху печалбата. Това са дисциплините „Данъчно счетоводство“ и „Счетоводна политика“. Проблемът за ниската успеваемост по тези въпроси явно възниква от това, че посочените дисциплини са избираеми, което не позволява на една част от студентите да ги слушат. Трябва да се създаде възможност всички да изучават тези дисциплини. С времето хорариума на дисциплината „Финансово счетоводство“ намалява, като от 180 ч. той е достигнал 75 ч. (45 ч.л/30 ч.у). Същевременно нормативната база се усложнява и променя непрекъснато. Повишаването на успеваемостта при този модул може да се търси в две насоки. Първата е, чрез облекчаване на степента на сложност на въпросите от модула, като се наблегне само на основните, рутинни операции. Втората е, част от темите да се изучават в магистърската степен. Такива теми може да са свързани със специфични операции като лизинг и обезценки на активи. Така студентите ще разполага с повече време да разберат, осмислят и овладеят тази трудна материя. По време на упражненията да се развиват повече уменията на студентите да прилагат счетоводни принципи (правила) към конкретни ситуации и да изготвят компоненти на финансовите отчети. При подготовката по дисциплината акцентът да бъде върху разбирането на основните принципи и концепции във финансовото счетоводство, а на втори план, чисто техническият аспект на изготвянето на финансовите отчети и счетоводното отразяване на стопанските операции, с помощта на метода на двойното записване.

При оценяването на резултатите от ДИ и формиране на крайната оценка да не се използва твърда скала при оценяване, а да се даде възможност за преценка на успеваемостта по отделните модули за всеки проведен държавен изпит. Така ще се преодолее недостатъка от това, че не всички студенти имат възможността по учебен план да слушат еднакви дисциплини.

За модулите „Управленско счетоводство“ и „Финансово-стопански анализ“ задължително трябва да се извърши преглед с цел преразглеждане на степента на трудност на въпросите и постигане на по-пълно съответствие между предавания материал и въпросите от държавния изпит.

Заклучение

Изискванията към професионалния счетоводител непрекъснато се променят. В света доминираща роля има концепцията за интегрирана рамка от компетенции в областта на счетоводното образование. Тя включва фундаментални, управленски и счетоводни компетентности. Когнитивни умения, в т.ч. критично и аналитично мислене; способности за решаване на пробле-

ми имат все по-голямо значение. Учебните програми следва да съдържат достатъчен набор от дисциплини, които да способстват за развитие на аналитичното, стратегическото и управленското мислене на бъдещите счетоводители. Учебната дисциплина „Финансово счетоводство“ е една от фундаменталните дисциплини и заедно с „Общата теория на счетоводството“ играе най-важната роля за формиране на основните теоретични познания и практически умения в студентите. Тя е включена в обхвата от дисциплини, необходими за придобиване на квалификацията дипломиран експерт-счетоводител. За да изпълни тази своята роля в учебната програма на дисциплината „Финансово счетоводство“, е необходимо да бъде постигната добра балансираност между фундаментални и професионални (специализиращи) знания и умения. Само по този начин съвкупността от обективни знания и умения, които по дефиниция изпълват съдържанието на професионалните компетенции на студентите от специалността ще могат да им помагат при решаването както на рутинни, така и на специфични ситуации. Важно е при оценяването на знанията на студентите да се взема предвид спецификата на уменията, които се очакват от студентите да бъдат придобити от дадена учебна дисциплина. Това предполага системно анализиране на резултатите и извеждане на силни и слаби страни.

Използвана литература

- Боянов, Б. (2021). Емпирично изследване на удовлетвореността на студентите от проведения държавен изпит на специалност „Счетоводство“, ОКС Бакалавър, конференция Счетоводство и дигитализация, сборник с научни доклади, ИК – УНСС, София. (Boyanov, B., 2021, Empirichno izsledvane na udovletvorenostta na studentite ot provedenia darzhaven izpit na spetsialnost „Schetovodstvo“, OKS Bakalavar, konferentsia Schetovodstvo i digitalizatsia, sbornik s nauchni dokladi, IK – UNSS, Sofia).
- Маркова, М. (2021). Съвременни подходи при представяне на дисциплината Финансово счетоводство, доклад, конференция „Счетоводство и дигитализация“, сборник от научни доклади, ИК – УНСС, София. (Markova, M., 2021, Savremenni podhodi pri predstavvyane na distsiplinata Finansovo schetovodstvo, doklad, konferentsia „Schetovodstvo i digitalizatsia“, sbornik ot nauchni dokladi, IK – UNSS, Sofia).
- Мусов, М. (2017). Професионалните компетенции и личностни качества във висшето образование по счетоводство – минало, настояще и бъдеще, ИК – УНСС. (Musov, M., 2017, Profesionalnite kompetentsii i lichnostni kachestva vav vissheto obrazovanie po schetovodstvo – minalo, nastoyashte i badeshte, IK – UNSS, Sofia), available at: <http://blogs.unwe.bg/musov/files/2018/05/Content.pdf>

- Филипова, Ф., Георгиева, Д., Николова, Б., Петрова, Р., Христов, И. (2017). Проблеми и перспективи пред счетоводното образование, Икономически изследвания, бр. 1, с. 136-177. (Filipova, F., Georgieva, D., Nikolova, B., Petrova, R., Hristov, I., 2017, Problemi i perspektivi pred schetovodnoto obrazovanie, Ikonomicheski izsledvania, br. 1, s. 136-177), available at: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=477531>
- International Federation of Accountants (IFAC). (2014). IES 3 Initial Professional Development – Professional Skills, available at: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-IES-3-%28Revised%29_0.pdf

**ANALYSIS OF THE PERFORMANCE OF THE STUDENTS
FROM THE STATE EXAM IN THE “ACCOUNTING” BACHELOR
MAJOR FOR THE PERIOD 2017 – 2021 AND MAJOR
“ACCOUNTING AND CONTROL” (DISTANCE LEARNING)
FOR THE PERIOD 2020/2021**

Chief Assist. Prof. Iavor Bachev, PhD
Department of Financial Control
University of National and World Economy
e-mail: ybashev@unwe.bg

Abstract

The article presents the results and conclusions from the analysis of the results from the state exam in the “Accounting”, Bachelor’s degree, for a period of five years (2017 – 2021) and distance learning students for the academic year 2020/2021. The object of research are the state exams of the students in the bachelor major “Accounting” held in July 2017, 2018 and 2021 and the state exam of the students in the major “Accounting and Control” held in July 2021.

The subject of this article is focused on the analysis of the overall success by modules of students and in particular of the module “Financial Accounting” in general, by groups of questions contained in the module and specific questions in each group of the module “Financial Accounting”. The discipline “Financial Accounting” is one of the fundamental disciplines and together with the “General Theory of Accounting” and plays the most important role in the formation of basic theoretical knowledge and practical skills in students. It is included in the range of disciplines required to obtain a certified public accountant. qualification.

The aim of the research is to outline the modules in which the most problematic issues arise; to bring out the topics and the nature of the questions from the module “Financial Accounting”, which are most difficult for students and to formulate the factors that have influenced the success of students and to make specific recommendations for improving the organization of the state exam.

Key words: state exam, financial accounting, results

JEL: M41